

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет

**ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ
ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ:
НАЦІОНАЛЬНИЙ, ЄВРОПЕЙСЬКИЙ,
ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИЙ ВИМІРИ**

Матеріали

науково-практичного круглого столу

(м. Суми, 27 січня 2023 року)

Суми
Сумський державний університет
2023

СКЛАД ОРГАНІЗАЦІЙНОГО КОМІТЕТУ:

Махінчук В. М., д-р юрид.наук, професор, заслужений юрист України, заступник директора з наукової роботи НДІ приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України;

Попович Т. Г., канд. юрид. наук, старший дослідник, учений секретар НДІ приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України;

Деревянко Б. В., д-р юрид. наук, професор, головний науковий співробітник відділу правового забезпечення ринкової економіки НДІ приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України;

Руденко Л. Д., канд. юрид. наук, доцент, доцент кафедри адміністративного, господарського права та фінансово-економічної безпеки СумДУ;

Плотнікова М. В., канд. юрид. наук, доцент, доцент кафедри міжнародного, європейського права та порівняльного правознавства СумДУ;

Сікорська І. М., канд. наук з держ. упр., доцент, голова правління Української асоціації викладачів і дослідників європейської інтеграції;

Швагер О. А., канд. юрид. наук, асист. кафедри міжнародного, європейського права та порівняльного правознавства СумДУ

*Видання рекомендоване до видання рішенням вченої ради
Навчально-наукового інституту права СумДУ
(протокол № 6 від 08.02.2022 року)*

Правове регулювання фінансових послуг: національний, європейський, глобалізаційний виміри : матер. науково-практичного круглого столу (Суми, 27 січня 2023 р.). – Суми : Сумський державний університет, 2023. – 150 с.

До збірника ввійшли тези доповідей та повідомлення викладачів, студентів, учених та аспірантів ЗВО і наукових установ, які брали участь у засіданні науково-практичного круглого столу «Правове регулювання фінансових послуг: національний, європейський, глобалізаційний виміри», присвяченого актуальним питанням правового регулювання ринків фінансових послуг в Україні та Європейському Союзу й проведеного в рамках реалізації освітнього проекту «619998-EPP-1-2020-1-UA-EPPJMO-MODULE Європейські стандарти захисту прав споживачів фінансових послуг», що реалізується за підтримки Виконавчого агентства ЄС з освіти та культури (напрямок Модуль Жана Моне програми Erasmus+).

With the support of the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Підтримка Європейською комісією випуску цієї публікації не означає схвалення змісту, що відображає лише думки авторів, і Комісія не може нести відповідальності за будь-яке використання інформації, яка міститься в ній.

УДК 347.73:336.1(063)

© Сумський державний університет, 2023

ЗМІСТ

ВСТУПНЕ СЛОВО.....	7
<i>Levkina R.V., Kotko Ya.M.</i> INSTITUTIONAL AND ORGANIZATIONAL MECHANISM OF ADAPTATION OF UKRAINIAN FINANCIAL LEGISLATION TO THE EU LEGAL SYSTEM.....	9
<i>Shvaher O.</i> FINANCIAL INCLUSION IN THE CONTEXT OF SDG.....	13
<i>Бабко Н.М., Мандич О.В</i> ДІДЖИТАЛ ІНСТРУМЕНТИ ДЛЯ ФІНАНСОВОГО ЗАХИСТУ БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРУ.....	16
<i>Бондар Ю. А.</i> ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ СФЕРИ НАГЛЯДУ ЗА ВІТЧИЗНЯНИМ СТРАХОВИМ РИНКОМ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ.....	24
<i>Борщенко В.В.</i> ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ СФЕРИ НАГЛЯДУ ЗА ВІТЧИЗНЯНИМ СТРАХОВИМ РИНКОМ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ.....	24
<i>Грицай А.А., Тверезовська І.С.</i> ЗАХИСТ ПРАВ ІНВЕТОРІВ КРАУДФАНДИНГОВИХ ПРОЄКТІВ У ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ ТА В УКРАЇНІ.....	27
<i>Гуцалюк О. М., Гаврилова Н. В.</i> ІНВЕСТИЦІЙНА СТРАТЕГІЯ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ.....	31
<i>Даценко О. І.</i> ДЕЯКІ ПИТАННЯ ПРОТИДІЇ ШАХРАЙСТВУ З ПЛАТІЖНИМИ ІНСТРУМЕНТАМИ У СИСТЕМІ ЗАХИСТУ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ ТА ЄС.....	36
<i>Деменко К.Е.</i> ВАЛЮТНА ПОЛІТИКА ДЕРЖАВИ ЯК ОСНОВА РОЗВИТКУ РИНКУ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ З ВАЛЮТНИМИ ЦІННОСТЯМИ.....	40

Денисенко С. І.
СУДОВА ПРАКТИКА СУДУ ЄС ЯК ОСНОВА
ДЛЯ УДОСКОНАЛЕННЯ МИТНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ.....43

Деревянко Б. В.
ПРО ПОПУЛЯРИЗАЦІЮ ДЕРЖАВОЮ КРИПТОВАЛЮТ
І КРИПТОМАТІВ СЕРЕД ГРОМАДЯН УКРАЇНИ.....47

Дмитренко Е.С.
ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РИНКУ
ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ В
УКРАЇНІ: БЕЗПЕКОВИЙ ВИМІР.....51

Загола Т. М.
СКЛАДОВІ СИСТЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГЛОБАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ
В СИСТЕМІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ.....55

Запорожченко А. В.
ІНСТИТУЦІАЛІЗАЦІЯ МІЖНАРОДНОГО ІНВЕСТИЦІЙНОГО
АРБІТРАЖУ В УКРАЇНІ ПІД ЧАС ВІЙНИ: НЕОБХІДНІСТЬ ТА
СВІТОВІ ТРЕНДИ.....59

Зінченко Г. С.
СПІВРОБІТНИЦТВО РАХУНКОВОЇ ПАЛАТИ УКРАЇНИ ТА
ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ АУДИТОРІВ В КОНТЕКСТІ
ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ.....63

Карпюк І. В.Гальчич І. П.
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОГО НАДАННЯ СОЦІАЛЬНИХ
ПОСЛУГ В УМОВАХ ПОГЛИБЛЕННЯ ФІНАНСОВОЇ
ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ.....67

Корнева Т. В.Сірочук І.В.
ПРОЗОРИСТЬ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ.....69

Кочин В. В.
ЗАКОНОДАВЧЕ ВНОРМУВАННЯ САМОРЕГУЛЮВАННЯ НА
РИНКУ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ: СУЧАСНИЙ СТАН
ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ.....74

Кучмістенко О.В.

ЗАХИСТ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ ПІД ЧАС
ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ.....78

Максюта А.О.

ПОРЯДОК ДОСТУПУ БЮРО ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ
ДО БАНКІВСЬКОЇ ТАЄМНИЦІ.....82

Маланчук Т. В.

ЗАХИСТ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ, ЯКІ
ПЕРЕБУВАЮТЬ ПІД ЗАГРОЗОЮ ОКУПАЦІЇ ДЕРЖАВОЮ-
АГРЕСОРОМ.....85

Новікова М. М.

ПРАВОВИЙ СТАТУС ЄВРОПЕЙСЬКОГО ОРГАНУ З РИНКІВ
ЦІННИХ ПАПЕРІВ (ESMA).....88

Носирев О. О.

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ
ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ.....92

Плотнікова М. В.

УЧАСТЬ ГРОМАДСЬКОСТІ НА ЕТАПІ НОРМОТВОРЕННЯ У
СФЕРІ ЗАХИСТУ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ
У ЄС ТА В УКРАЇНІ.....96

Руденко Л.Д.

ЩОДО ЮРИСДИКЦІНОЇ ФОРМИ ЗАХИСТУ ВІД ФІНАНСОВОГО
ФІШИНГУ.....105

Сагайдак В. О.

ВПЛИВ ЧЛЕНСТВА ДЕРЖАВИ У ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ
НА ВИЗНАЧЕННЯ ПРАВОВОГО СТАТУСУ БАНКУ ЛАТВІЇ.....109

Семіног С. В.

НОВЕЛИ ЗАКОНОДАВСТВА ЩОДО ПОЗИЧАЛЬНИКІВ, МАЙНО
ЯКИХ ПОШКОДЖЕНО, ЗНИЩЕНО АБО ЗАЛИШИЛОСЬ
НА ОКУПОВАНІЙ ТЕРИТОРІЇ.....113

<i>Ставерська Т. О.</i> ПРОБЛЕМИ ЗАСТОСУВАННЯ КРИПТОВАЛЮТ ЯК ІНСТРУМЕНТА РОЗРАХУНКІВ.....	117
<i>Старинський М.В.</i> ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЗАХИСТУ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ ПОВ'ЯЗАНИХ З ОБІГОМ ВІРТУАЛЬНИХ АКТИВІВ В УКРАЇНІ.....	121
<i>Ткаченко В.М.</i> ПИТАННЯ ПРИВЕДЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО НЕДЕРЖАВНЕ ПЕНСІЙНЕ СТРАХУВАННЯ ДО ЄВРОПЕЙСЬКИХ СТАНДАРТІВ.....	124
<i>Трембіч А. Я.</i> МАЙБУТНЄ ІНСТИТУТУ СТРАХУВАННЯ ЯК НЕПОЙМЕНОВАНОГО СПОСОБУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ У ГЛОБАЛЬНОМУ СВІТІ.....	127
<i>Туркот О. А.</i> ВДОСКОНАЛЕННЯ ФІНАНСОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА ЩОДО АГРАРНИХ АКЦІОНЕРНИХ ТОВАРИСТВ ВІДПОВІДНО ДО ВИМОГ ЄВРОСОЮЗУ В УМОВАХ ВІЙНИ.....	134
<i>Цветков А.М.</i> ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ РЕЄСТРАЦІЇ БАНКІВ З ІНОЗЕМНИМ КАПІТАЛОМ НАЦІОНАЛЬНИМ БАНКОМ УКРАЇНИ.....	136
<i>Цукан С.В.</i> НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ОБОРОТУ ВІРТУАЛЬНИХ АКТИВІВ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ.....	140
<i>Шейн Д.С.</i> ЗАХИСТ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ В КОНТЕКСТІ ПРИНЦИПУ NULLUM POENA SINE LEGE: НЕДОЛІКИ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ.....	145

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ПРОТИДІЇ ШАХРАЙСТВУ З ПЛАТІЖНИМИ ІНСТРУМЕНТАМИ У СИСТЕМІ ЗАХИСТУ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ ТА ЄС³

Даценко О. І.

*аспірант Навчально-наукового інституту права СумДУ
науковий керівник – к.ю.н., доцент Плотнікова М. В.*

Україна впродовж останніх років активно рухається у бік cashless-економіки, це означає зменшення використання громадянами готівки та застосування різноманітних способів безготівкової оплати. За даними Національного банку України навіть під час воєнного стану зросла частка операцій із платіжними картками [1]. Проте використання платіжних карток часто супроводжується випадками шахрайських дій, що не тільки впливає на матеріальний стан ошуканих громадян, але й зменшує довіру до застосування безготівкових розрахунків в державі. Як відмічають дослідники, кількість злочинів у цій сфері та суми збитків мають тенденцію постійно зростати, а шахраї постійно вдосконалюють свої навички по викраденню коштів фізичних осіб з банківських рахунків [2]. Тому одним з завдань правового регулювання у сфері фінансових послуг повинно бути попередження таких негативних явищ.

Захист активів споживачів від шахрайських дій і зловживань є одним з Принципів захисту прав споживачів фінансових послуг, прийняті G20 (Групою двадцяти). Це означає, що відповідна інформація, механізми контролю та захисту повинні належним чином і з високим ступенем впевненості захищати вклади, заощадження та інші подібні

---

³ Дослідження проведено на виконання міжнародного проекту в сфері освіти «619998-ERP1-2020-1-UA-ERP1MO-MODULE Європейські стандарти захисту прав споживачів фінансових послуг» (спільний проект СумДУ, Еразмус+ Жан Моне Фонду та Виконавчого агентства з питань освіти та культури за підтримки ЄС). Підтримка Європейською комісією випуску цієї публікації не означає схвалення змісту, який відображає лише думки авторів, і Комісія не може нести відповідальність за будь-яке використання інформації, що міститься в ній.

фінансові активи споживачів, у тому числі від шахрайства, незаконного привласнення або інших зловживань [3].

У Сьомому звіті ЄЦБ про карткове шахрайство вказувалося, що загальна вартість шахрайських операцій з використанням карток, емітованих у рамках SEPA і придбаних по всьому світу у 2019 році склала 1,87 мільярда євро. Лише для карток, випущених у єврозоні, загальна вартість шахрайських операцій із картками склала 1,03 мільярда євро. При цьому ЄЦБ очікував зниження частки випадків шахрайства завдяки впровадженню нормативних технічних стандартів (RTS) для надійної автентифікації клієнтів (SCA) і загальних і безпечних відкритих стандартів зв'язку (CSC) відповідно до переглянутої Директиви про платіжні послуги (PSD2) [4]. За результатами впровадження PSD2 Європейська банківська федерація відмічала, що величезні зусилля по боротьбі з шахрайством приносять свої плоди, багато робиться для управління шахрайством, незважаючи на постійне зростання кількості атак. Зокрема запроваджена завдяки PSD2 система автентифікації клієнтів принесла багато переваг для безпеки сектору та клієнтів і виявилася доцільним заходом [5].

Для посилення протидії шахрайським діям потрібно мати інформацію про способи та методи дій зловмисників, обсяги завданої шкоди, тоді можна оцінити можливість застосування тих чи інших можливих заходів для їх попередження у майбутньому. Для цього у Європейському Союзі у 2018 році Європейський банківський орган у тісній співпраці з Європейським центральним банком виклав Керівні принципи ЕБА щодо звітування про шахрайство відповідно до PSD2 [6]. Цей документ допоможе забезпечити послідовне виконання державами-членами вимог щодо звітності про шахрайство високого рівня згідно зі статтею 96(6) PSD2 та надання зведених даних компетентними органами до ЕБА та ЄЦБ, які будуть порівнянними та надійними.

В Україні у 2021 році ухвалено новий Закон від 30.06.2021 р. № 1591-ІХ «Про платіжні послуги», який встановлює новий порядок проведення платіжних операцій та новий зміст відносин надавачів послуг з регулятором, який набрав чинності з 1 грудня 2022 року. Відповідно до вимог Закону України «Про платіжні послуги» Національний банк України Постановою Правління від 29.07.2022 р. № 163 затвердив Інструкцію про безготівкові розрахунки в національній валюті користувачів платіжних послуг, а Постановою Правління від 29.07.2022 № 164 Положення про порядок емісії та еквайрингу платіжних інструментів. Інструкція № 163 передбачає, що перед

отриманням згоди платника на виконання кожної платіжної операції надавач платіжних послуг зобов'язаний здійснити посилену автентифікацію користувача. Порядок автентифікації користувачів для проведення операції з використанням платіжних інструментів, взаємодії між емітентом та користувачем у разі здійснення неналежних платіжних операцій та порядок звернення користувача за відшкодуванням збитків, завданих йому в результаті проведених платіжних операцій визначається в Інструкції № 164. Зазначене виступає елементом у механізмі протидії деяким шахрайським діям з платіжними інструментами.

Проте, на жаль, держателі платіжних інструментів не завжди усвідомлюють власну відповідальність та самостійно надають дані та номер банківської картки шахраям. Наприклад, кіберполіція попереджає, що почастишали випадки поширення в інтернеті фейкової інформації про соціальні виплати, при цьому створюються сторінки-клони різних державних чи міжнародних організацій, благодійних фондів, банків, для реалізації злочину здебільшого використовують фішинг [7].

Шахрайські дії із платіжними інструментами часто стають можливими через недостатню поінформованість користувачів про правила діяльності платіжних систем та необхідність вживати заходів по збереженню певних особистих даних. Тому окрім запровадження нових правил для постачальників фінансових послуг Національний банк України проводить правопросвітницькі заходи.

Наприклад, у лютому 2022 року Національний банк України розпочав Всеукраїнську інформаційну кампанію з платіжної безпеки #ШахрайГудбай. Ця кампанія спрямована підвищення обізнаності громадян про кібергігієну; формування культури безпечної поведінки у віртуальному просторі; поширення інформації про основні правила безпеки безготівкових розрахунків. Національний банк України проводить цю кампанію разом з Департаментом кіберполіції Національної поліції України та за підтримки міжнародних партнерів, українських компаній, які є постачальниками фінансових послуг [8].

Після початку повномасштабної збройної агресії РФ у березні 2022 року Національний банк України запустив сайт «Фінансова оборона України», який присвячений роботі фінансової системи під час війни (<https://promo.bank.gov.ua/fin-defense/>). Окремий розділ сайту присвячений попередженню шахрайства і містить основні поради з кібербезпеки у воєнний час; характеристики шахрайських

схем, які набули поширення у період дії воєнного стану та способами захисту від них.

Підсумовуючи слід зазначити, що дії держави, спрямовані на протидію шахрайству з платіжними інструментами є необхідним елементом у системі захисту прав споживачів фінансових послуг. Ухвалена у ЄС Директива про платіжні послуги (PSD2) створила достатні умови для попередження шахрайства завдяки запровадженню нових технічних стандартів для посиленої автентифікації клієнтів та загальних і безпечних відкритих стандартів зв'язку. Запроваджені зміни у регулюванні платіжних послуг в Україні спрямовані як на імплементацію положень PSD2, так і на вирішення нагальних питань у відповідь на розвиток ринку платіжних послуг та його глобальність. Важливою для попередження шахрайських дій є правопросвітницька діяльність Національного банку України, яку він здійснює у співпраці з кіберполіцією, іншими органами влади та учасниками ринку.

Література:

1. Технології попри війну: чим живе та як розвивається платіжний ринок у 2022 році. Інтерв'ю із заступником Голови НБУ Олексієм Шабаном. URL: <https://fintechinsider.com.ua/tehnologiyi-popry-vijnu-chym-zhyve-ta-yak-rozvyvayetsya-platizhnyj-rynok-u-2022-roczii-intervyu-iz-zastupnykom-golovy-nbu-oleksiyem-shabanom/>.

2. Маршук Л. М., Складанюк М. С. Фінансове шахрайство з банківськими рахунками в Україні. *Економіка та суспільство*. 2021. № 32. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/download/797/764>.

3. G20 High-level principles on financial consumer protection / Organisation for Economic Co-operation and Development. URL: <https://www.oecd.org/daf/fin/financial-markets/48892010.pdf>.

4. Seventh report on card fraud / European Central Bank. URL: <https://www.ecb.europa.eu/pub/cardfraud/html/ecb.cardfraudreport202110~cac4c418e8.en.html>.

5. EBF response to European Banking Authority's Discussion Paper on its preliminary observations on selected payment fraud data under the Payment Services Directive. URL: https://www.ebf.eu/wp-content/uploads/2022/04/EBF-response-to-EBA-Payment-Fraud-Data-Consultation_190422.pdf.

6. Guidelines on fraud reporting under PSD2. URL: <https://www.eba.europa.eu/regulation-and-policy/payment-services-and-electronic-money/guidelines-on-fraud-reporting-under-psd2>

7. Кіберполіція попереджає про шахрайство під виглядом соціальних виплат/

URL: <https://cyberpolice.gov.ua/article/kiberpolicziya-poperedzhaye-pro-shahrajstvo-pid-vyglyadom-soczialnyh-vyplat-7002/>

8. Стартує інформаційна кампанія Національного банку з платіжної безпеки #ШахрайГудбай.

URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/startuye-informatsiyna-kampaniya-natsionalnogo-banku-z-platijnoyi-bezpeki-shahraygudbay>